

Beste lezer,

Moeten we het niet eens over kunstmatige intelligentie hebben nu in minder dan een half jaar het fenomeen ChatGPT zo is opgerukt? Ja dus, want de mogelijkheden en consequenties vragen aandacht, ook van de studiekekringen. Verder maken we kennis met een nieuwe en enthousiaste studiekekringdeelnemer: Jeroen Volkers in Hardenberg.

Verder in deze PlatformPost:

- De succesformule van Studiekekringen50plus
- Aandacht voor dementie op regiodagen
- Column van Cor: ganzenborden met kleindochter
- Themasuggesties op Platformwebsite
- Beweegweek met Olga Commandeur als prijs

'Leren omdat je dat een fijn gevoel geeft'

Maurice de Greef: nieuwe zomer door studiekekringen

Hoe fijn is het als iemand 'van buiten' warme woorden spreekt over de betekenis van onze studiekekringen. Prof. dr. Maurice de Greef drukte eind maart zijn enthousiasme uit in het webinar *De succesformule van Studiekekringen50plus*. Het doel was organisaties uit onder andere de volwasseneneducatie (welzijnssector en bibliotheken) aan te moedigen nieuwe kringen op te zetten.

Maurice de Greef (foto Niels Cornelis Meijer)

Nu is Maurice verre van een buitenstaander, hij is leerstoelhouder van de Unesco Leerstoel Volwasseneneducatie aan de Vrije Universiteit van Brussel en is gepromoveerd op onderzoek naar de betekenis van volwasseneneducatie. En de studiekekringen kent hij al twintig jaar.

Per leeftijdsfase anders

Maurice omschrijft de methodiek van de studiekekringen als "leren gedreven door passie". Iedereen heeft volgens hem behoefte aan ontwikkeling. Die behoefte is per leeftijdsfase anders: ouderen hebben minder behoefte aan functionele kennis, in tegenstelling tot jongeren die wellicht nog basisvaardigheden moeten aanleren, zoals taal en rekenen.

In latere fases gaat het om functionele kennis voor bijvoorbeeld werk. Maar op nog latere leeftijd heb je vooral behoefte aan wat hij noemt emotionele ontwikkeling. "Leren omdat je dat een fijn gevoel geeft en omdat je graag bij elkaar wilt zijn. Dat geeft zin aan de dag."

Internationaal is het recht op onderwijs vastgelegd. De Unesco pleit in zijn *Sustainable Development Goals* voor gelijke kansen op (verdere) ontwikkeling voor iedereen. Dus ook voor ouderen, wat vormen van volwassenenonderwijs vraagt. In Nederland wordt volwassenenonderwijs gedaan door ROC's, vrijwilligersinstellingen en bibliotheken. En daarmee zijn we bij de studiekekringen die voor een groot deel in bibliotheken zijn opgezet.

Sociale functie

Waarom zijn studiekekringen volgens Maurice een succesformule? "Het is een concept met een goede balans tussen een sociale functie en vergaren van kennis. Het mooie is dat studiekekringen na een opstartfase uiteindelijk zelfvoorzienend zijn. Het is prachtig dat je dat voor elkaar krijgt."

Studiekekringen kunnen voor de deelnemers een nieuwe zomer betekenen, zegt Maurice in het webinar, dat hij afsluit met een aanstekelijk plaatje van een bos waarin de zon doordringt. Deelnemers blijken na hun aansluiting bij een kring in veertig procent van de gevallen uit een isolementspositie te zijn gekomen (Maurice: "Dat is heel hoog.").

Maar liefst zeventig procent heeft nieuwe contacten opgedaan, ook buiten de

studiekring. En die contacten blijken vaak duurzaam te zijn.

Spreker Alzheimer Nederland op regiodagen

Aandacht voor studiekringen en dementie

Hoe moeten studiekringen omgaan met leden met dementieverschijnselen? Gezien de leeftijd van de deelnemers is het logisch dat die vraag wordt gesteld en ook geregeld bij het Platform Studiekringen50plus terecht komt. Het onderwerp staat daarmee nadrukkelijk op de Platformagenda.

Dementie krijgt daarom aandacht op de komende regiodagen, bijeenkomsten waarop het bestuur in gesprek gaat met vertegenwoordigers van kringen in de betreffende regio. Na het ochtenddeel, waarin het bestuur de rol van het Platform toelicht en kringen ervaringen kunnen uitwisselen, houdt een spreker van Alzheimer Nederland een inleiding over dementie; hoe je verschijnselen herkent en hoe je als kring daarop kunt reageren. Maar ook: hoe houd je deze deelnemers zo lang mogelijk in je groep.

Studiekringen voor wie dit nu niet aan de orde is, maar zich wel in dementie en al zijn facetten willen verdiepen, kunnen hiervoor zelf ook terecht bij Alzheimer Nederland, waarvan desgewenst een inleider naar kringbijeenkomsten komt. De contacten daarvoor kunnen tijdens de regiodagen worden gelegd.

Voor de periode tot de zomer gaat het om de regiodag op 16 juni in Zwolle en die op 23 juni in Arnhem. De betreffende kringen hebben een uitnodiging inmiddels ontvangen. Voor elke kring is plaats voor twee vertegenwoordigers. Het Platform hoopt op een grote deelname; de ervaring leert dat deelnemers na een regiodag met nieuw enthousiasme naar huis gaan en dat in hun kring overbrengen.

Kennismaking met Jeroen Volkers

'Ik geef zelf wel aan wanneer ik geholpen wil worden'

Studiekring Forum in Hardenberg maakte vorig jaar kennis met twee nieuwe deelnemers. In eerste instantie voegde Jeroen Volkers zich in de groep. Gezien zijn visuele beperking nam hij zijn bovenbuurman als begeleider mee. “Hij is meteen ook lid geworden”, zegt Jeroen. “Het ging heel spontaan.”

Door Evert Kooij

Jeroen Volkers leest achter zijn computer

Jeroen verwelkomt me in zijn fonkelnieuwe appartement in het centrum van Hardenberg. Hij is onlangs naar deze Overijsselse plaats verhuisd. Helemaal onbekend was Hardenberg niet voor hem, een groot deel van zijn familie woont hier.

Met een vriend bezocht hij een open dag van de bibliotheek in zijn nieuwe woonplaats waar hij hoorde over studiekringen50plus. Het leek hem wel wat en dat bleek een goed gevoel, want sindsdien gaat hij met genoeg twee keer per maand op donderdagavond naar de kring.

“Gezellig, leuk, informeel en leerzaam” is het korte antwoord op de vraag wat de studiekring voor hem betekent. Uitbreider: “Het is leuk om nieuwe dingen te leren en daar zelf ook bijdragen aan te leveren. Je doet er sociaal contact op en je participeert zo in de samenleving.”

Bijdragen aan samenleving

Jeroen herinnert zich presentaties over duwvaart, de Grondwet en afvalverwerking. “Toen laatst een lezing op het laatste moment uitviel hebben we samen de Kieswijzer ingevuld.”

Ondanks een afgeronde rechtenstudie is hij nooit beroepshalve aan de slag geweest. “Ik ben altijd werkzoekende gebleven.” Daar valt natuurlijk veel over te zeggen, maar tegenover de verslaggever bij hem thuis op de bank doet hij dat niet. Geen baan betekent voor hem niet stilzitten, maar meedoen in de maatschappij. Hij spant zich er zeer voor in aan de samenleving bij te dragen. Daarbij maakt hij gebruik van de kennis die hij in zijn studie heeft opgedaan.

In zijn vorige gemeente Peel en Maas was hij betrokken bij de lokale politiek. Op de achtergrond, voegt Jeroen eraan toe. Ook was hij vrijwilliger in een platform voor gehandicapten. “We adviseerden lotgevallen en partners met wie mensen met beperkingen te maken krijgen. Bijvoorbeeld gemeenteambtenaren over toegankelijkheid van gebouwen.”

In dat licht was het niet vreemd dat een van de presentaties die hij in zijn kring heeft gehouden over belangenbehartiging ging. Of zoals hij het zegt: opkomen voor anderen en jezelf. Jeroen weet daar gezien zijn beperking alles van. “Je moet overal achteraan en veel regelen. Gebakkelei met verzekeringsmaatschappijen en discussies met ambtenaren, er gaat veel tijd in zitten.”

Dan te bedenken dat Jeroen als jurist in veel gevallen een voorsprong heeft op burgers die helemaal geen kennis van dit soort kwesties hebben. Ook in Hardenberg laat de nieuwe inwoner zich niet onbetuigd in het vrijwilligerswerk. Hij ontvangt op een inloopsprekuren plaatsgenoten die vragen hebben over kwesties waar ze niet uitkomen. “We doen dat met zijn tweeën omdat ik geen documenten kan lezen. Mensen komen met tassen aanzetten met mappen en klappers. Soms kunnen we ze helpen, andere keren verwijzen we naar instanties als belastingkantoren en

rechtshulp.”

Nieuwe vindingen

De komst van het internet en nieuwe digitale technieken zoals spraakherkenning hebben het leven gemakkelijker gemaakt. “In 1998 ben ik het internet opgegaan” zegt hij. “Met een Toshiba 120.” Steeds komen er nieuwe uitvindingen die mensen met visuele beperkingen behulpzaam zijn. Zoals lijnen van tekeningen die, net als braille, voelbaar zijn.

Als we elkaar spreken heeft Jeroen voor zijn kring een lezing voorbereid over kernenergie, waarin hij de wenselijkheid van nieuwe kernreactoren uiteenzet. Een PowerPointpresentatie kan hij niet maken, maar dat hoeft ook niet: “Vroeger deed niemand dat, het ging met bord en krijt ook.” Hij citeert met instemming een docent staats- en bestuursrecht uit zijn studietijd die het “sheetsaltaar” hekelde.

Maar als toeschouwer in de studiekring krijgt hij geregeld met PowerPoints te maken. Zijn medekringleden spelen daar op in, af en toe verduidelijkt iemand iets in de trend van: jij kunt die niet zien, maar het is

Zelf zegt hij hierover: “Als het nodig is krijg ik een beetje extra hulp. Maar met dat soort dingen is het zo: doe zo normaal mogelijk. De persoon geeft zelf wel aan als hij geholpen wil worden.”

Na ons gesprek hebben we nog even e-mailcontact. Daarin laat Jeroen weten dat de presentatie over kernenergie goed is ontvangen.

Ganzenbord

Cor Snijders

Deze keer geen studiekring, opa en oma moeten oppassen. Op een 5-jarige met pit. Nadat moeder is vertrokken zit kleindochter bijna een uur achter haar laptop en verdiept zich in een verhaal met kinderen, een auto en een huis. Ik kan het niet volgen.

Van het virtuele spel gaat ze over naar het fysieke spel. Ganzenborden en ik moet meedoen. Maar ook hier heb ik niet onmiddellijk aansluiting, want niet eerder gedaan. We gaan op de grond zitten en racen op gezag van de dobbelsteenworpen over het bord naar vakje 63. De plaatjes negeer ik wegens onbegrip. Soms vindt de kleine dat we er wel iets mee moeten, maar dat weet ik met mijn gezag als volwassene af te wimpelen. DOORSPELEN!

Na drie rondjes mag mijn vrouw. Zij installeert zich wijselijk aan de tafel. Kleindochter krijgt een kussen en moet er steeds op worden gewezen: niet met de voeten op de zitting!

Ganzenbord lijkt heel erg op Mens erger je niet. Je kunt van het bord worden verwijderd, moet eerst een zes gooien en mag dan pas spelen. Dat doen beiden met overgave tot etenstijd. Het grootste plezier heeft de kleine meid met een ballon die na het eten door de kamer wordt gemept en die ze dan gillend van plezier achterna gaat. Als we naar huis gaan smeekt ze: nóg een keer met de ballon, opa. De volgende keer, beloof ik plechtig.

Tip

Moeten we het niet eens over AI hebben?

Er gaan weinig dagen voorbij dat kunstmatige intelligentie niet in het nieuws is. Vooral om ChatGPT, nog maar een halfjaar geleden gelanceerd, kun je niet meer heen.

Logo ChatGPT

De gratis app staat inmiddels op vele telefoons; op verjaardagen worden ervaringen uitgewisseld over teksten die je aan de hand van vragen of trefwoorden op je scherm krijgt. De één is onder de indruk van het wonder dat zo maar met je ‘in gesprek’ gaat, een ander amuseert zich met de niet altijd even adequate teksten en weer een ander maakt zich zorgen over een overheersende invloed van kunstmatige intelligentie of artificial intelligence (AI).

Toepassingen van AI zijn nu al van grote betekenis. Meestal onder de digitale motorkap, zoals de algoritmes die in hoge mate bepalen wat we wel en niet op onze schermen krijgen. Zonder dat je er bij stilstaat word je gestuurd. Maar [ChatGPT](#) geeft voorlopig de illusie dat je het in eigen hand hebt. Immers, je bepaalt zelf wat je doet met de resultaten op jouw invoer. Je kunt ze negeren, zoals je dat ook kan bij een spellingscontrole.

Nog intelligenter

Maar hoe verleidelijk is het om op hulpmiddelen als deze te vertrouwen? Vooral als deze systemen onvermijdelijker nóg intelligenter worden en we op duur menselijk denkwerk kunnen besparen. Denk aan de krant, het onderwijs en misschien ooit de rechtspraak. Genoeg aanleiding dus om het er in onze kringen over te hebben. Hier en daar zal het al wel eens ter sprake zijn gebracht in het actualiteitenrondje, maar er is genoeg stof voor een uitgebreidere voordracht met gedachtewisseling.

Er is geen thema waarbij het meer voor de hand ligt om in de voorbereiding te rade te gaan bij ChatGPT zelf. De tekst die verschijnt na de trefwoorden *studiekring*, *lezing*, *ChatGPT*, *voor- en nadelen* begint met deze zin: *Helaas kan ik als AI niet bij de lezing aanwezig zijn, maar ik kan wel informatie geven over kunstmatige intelligentie*. Er volgt een opsomming van zaken die meer of minder relevant zijn, maar weinig toevoegen aan wat de geïnteresseerde krantenlezer al weet.

Gezien de laatste zin is het agenderen van het onderwerp volgens ChatGPT een goed idee: *De lezing over kunstmatige intelligentie zal waarschijnlijk zeer interessant zijn en ik hoop dat het publiek beter geïnformeerd zal zijn over de mogelijkheden en zorgen rondom AI als gevolg van de lezing.*

Inspiratie

Themasuggesties op website Platform

Ben je aan de beurt om in jouw kring een thema te behandelen, maar weet je niet waar je het over moet hebben? Misschien wil je je nu eens niet laten inspireren door het nieuws en ben je door je autobiografische vertellingen heen. Op de website van het Platform staat sinds kort een [lijst met suggesties](#).

De opsomming is een verzameling van onderwerpen die in studiekringen zijn behandeld. De lijst is willekeurig tot stand gekomen, het is geen complete inventarisatie.

De onderwerpen zijn min of meer gerangschikt volgens de SISO-indeling die bibliotheken gebruiken voor hun boeken. Hier en daar is de indeling arbitrair, sommige onderwerpen zouden onder meerder kopjes gerangschikt kunnen worden.

Wie suggesties heeft voor uitbreiding van de lijst kan dat [hier](#) laten weten. En wil je je verhaal over een recente presentatie delen met de lezers van de PlatformPost, [de redactie](#) hoort het graag.

Bijzondere visite

Beweegweek met Olga Commandeur als prijs

Velen van onze leeftijdgenoten kennen (of doen er al dan niet fanatiek aan mee) het tv-programma Nederland in Beweging van Omroep Max. Recentelijk heeft Olga Commandeur (64) besloten na 23 jaar met de presentatie te stoppen. Vrijdag 26 mei is wat haar betreft de laatste uitzending. Maar via het Ouderenfonds krijgt iedereen de kans om Olga op 'beweegvisite' te krijgen.

Olga Commandeur (foto Nationaal Ouderenfonds)

In het magazine Goud van het zeventigjarige Nationaal Ouderenfonds (april van dit jaar) staat precies beschreven wat je hiervoor moet doen. Van 8 tot en met 12 mei houdt het fonds weer de Nationale Beweegweek, waarvan Olga Commandeur ambassadeur is.

Daarom staat in genoemd blad de volgende uitnodiging. "Bent of kent u iemand die gezellige, vrolijke visite vol beweging verdient? Geef uzelf, hem of haar dan op! Op vrijdag 12 mei komt Olga op beweegvisite bij de winnaar! Om voor dit buitenkansje in aanmerking te komen, ga naar ouderenfonds.nl/beweegvisite.

Maar iedereen krijgt de kans ook zonder Olga Commandeur aan het bewegen te slaan. Het Ouderenfonds stelt het als volgt voor. Nodig wat mensen uit, maar ga niet in een kringetje zitten en kom samen vrolijk in beweging. Er worden zelfs een paar inspirerende voorbeelden gegeven: wandelen en bijpraten gaan vaak goed samen. Het lekkers zelf maken is leuker en vergeet vooral de muziek niet, want stilzitten wordt dan heel moeilijk.

De feestelijke start van de beweegweek is komende maandag, 8 mei. In de dagen daarna zijn er door heel het land beweegactiviteiten waar veel verenigingen aan meedoen en op vrijdag 12 mei eindigt de week met de 'beweegvisite'.

De volgende PlatformPost...

...verschijnt op vrijdag 16 juni. Wil je ervaringen uit je studiekring via de PlatformPost delen? Of heb je tips of inspiratie voor andere kringen? Laat het ons weten.

[Stuur een e-mail](#)

Agenda

2 juni, Deventer: training voor professionals van bibliotheken, welzijnsorganisaties en ouderenbonden voor oprichting en begeleiding van studiekringen. Zie voor bijzonderheden de website van [Studiekringen50plus](#).

Locatie: Rijnbrink, Hunneperkade 70, 7418 BT. 10:00 tot 15:00 uur.

16 juni, Zwolle: regionale ontmoetingsdag met het Platformbestuur.

Locatie: Stadkamer Zeven Alleetjes 1A 8011 CV. 10:00 tot 15:30 uur.

23 juni, Arnhem: regionale ontmoetingsdag met het Platformbestuur.

Locatie: De Rozet, Kortestraat 16, 6811 EP Arnhem. 10:00 tot 15:30 uur.

Wilt u de informatie van deze PlatformPost doorgeven aan uw mede-studiekringleden? En hen erop wijzen dat zij zich ook aan kunnen

melden voor de PlatformPost? Bedankt!

Studiekringen
50 plus

oranje
fonds

de Bibliotheek

Rijnbrink